

Xuân Về Trước Ngõ

Con ngõ vào nhà tôi loanh quanh, khúc mắc như bát quái trận đồ. Đã vậy, hai bên đường vào bát quái trận còn được trang bị nào thúng, nào niêu, nào gong gánh và cả trăm thứ tiếng ồn ào hỗn độn của cái chợ con con đầu ngõ. Bắt đầu cho mỗi buổi sáng, khi con gà trống trong cái chuồng ở góc sân còn đang ngái ngủ thì cái lỗ tai tôi đã được đánh thức bằng những tiếng khua thùng, khua niêu loảng xoảng của bà hàng bún trước sân. Bà goá chồng từ lâu. Sống ở thành phố bao năm mà bà nhất định không chịu đô thị hoá cái quần vải đen và chiếc khăn vuông trùm hụp trên đầu bất kể mùa Đông hay mùa Hè. Bà hay chuyện lắm, trong cái xóm nhỏ này không chuyện gì mà bà không biết. Bà vừa bán, vừa tiếp thị khách hàng bằng những câu chuyện “trong nhà chạy ra ngoài phố” nóng hôi hổi như tô bún nghi ngút khói vừa chan. Khi khách đã ăn xong tô bún riêu vánh mỡ đồ unction, thong thả gầy những cọng rau muống dính trong kẽ răng là đời tư của cô giáo trong căn nhà đóng kín cửa cả ngày ở cuối ngõ, hay cặp vợ chồng son vừa mới dọn đến chiều hôm qua đã được phơi bày với đầy đủ chi tiết trên cái đài phát sóng đầy mùi mắm tôm ấy!

Khác hẳn với mẹ. Cô Nở, con gái bà, trông lại khinh khinh, cao sang với

vợ. Người cô đầy đà, lúc nào cũng son phấn đậm đà chỉnh tề như đào hát sắp lên tuồng. Nếu thêm chữ “Thị” vào cái tên của cô là người ta sẽ nghĩ đến ngay một người phụ nữ nổi tiếng trong truyện văn học thời tiền chiến. Có thời người ta đã đưa nhân vật nữ ấy vào cả phim ảnh. Vào cái buổi giao thời “cởi mở” về cả nghĩa đen lẫn nghĩa bóng thì những hàng người xếp hàng rờn rần ở rạp chiếu phim cũng làm xôn xao con ngõ nhà tôi. Chả hiểu thằng bé đánh giầy chuyên bán vé lậu tuồn ra từ cửa sau rạp hát thì thọt thế nào mà cô chịu móc túi mua của nó cái vé chợ đen để đi xem tận mắt người phụ nữ mà nó khen trông xéch-xi giống cô ấy. Coi chưa hết nửa phim, cô ùng ùng ra về, sẵn cùng các ngõ gạch để tìm cho bằng được thằng bé “xỏ ná ba que”.

Sau ngày đó, cô đổi tên thành Lan, “Nệ Nan”. Một buổi tối không trăng, trời trong ngần ngất nhìn rõ cả những vì sao lấp lánh trên bầu trời. Nệ Nan lúi húi bày đủ bát hương, nhang đèn, hoa quả, một con gà trống thiếu, chân vát lên cổ, miệng lẳng mạn ngậm cành hoa cúc ra sân cúng sao. Trời cuối thu se sắt lạnh, mùi hương hoa sữa thoang thoang quện lẫn khói nhang tỏa khắp con ngõ tối. Trong bóng đêm những nén nhang trên tay cô cháy đỏ lập

lòe. Cô thành khẩn cúng vái tứ phương tám hướng, cô cúng đủ các loại sao. Từ sao quả tạ cho đến sao chổi. Cô cúng rất lâu, gửi gắm nỗi lòng đến những ngôi sao xa tít. Có lẽ trời cũng thấu được lòng thành của cô nên ba tháng sau cô dẫn một anh Chí về ở rể xóm tôi. Anh Chí này bên ngoài trông cũng chẳng khác gì anh Chí trong bộ phim có nhân vật nữ trông rất xéch-xi của thằng bé đánh giầy ấy. Được cái anh rất tươi tỉnh, gặp ai bắt kể già trẻ lớn bé anh cũng móc túi phát cho cái bu-si-nét-cạc có in hàng chữ đỏ chết. Tài tử Trần X. , nghệ sĩ, diễn viên điện ảnh nghe oai ra phết! Chiều nào cũng thấy Tài tử đóng bộ lảng o, bảo là đi nghiên cứu thực tế cho bộ phim sắp tới. Có hôm trời mưa tầm tã, tôi ghé vội trú mưa dưới mái hiên hàng karaoke, qua ánh đèn chớp chớp tắt tôi thấy tài tử Trần X. một tay cô đơn ôm mi-cô hát rất điệu nghệ: “Đời tôi cô đơn ... nên yêu ai cũng cô đơn...”, mặt mũi nhần nhần nhỏ nhỏ như người tảo bón kinh niên. Còn tay kia đa mang vạt vả vòng qua eo éch “thực tế” mặc áo hai dây, quần xệ rún trông quần quai như ma nữ đa tình! Về mách mẹ còn bị mắng là điêu nhè! Cô Nệ Nan vừa hớn hờ khoe mẹ Tài tử đang đóng một vai quan trọng trong một bộ phim có tầm cỡ quốc tế. Thật vinh dự cho nền nghệ thuật nước nhà. Hai tháng sau khi bộ phim được trình chiếu. Huých vai, giựt chỗ chen lấn bầm cả người để giành được cái vé vào rạp. Chờ mãi mới thấy Tài tử xuất hiện trên màn ảnh, khổ nỗi chàng chưa kịp nhe răng cười cầu tài đã bị thằng Tây mũi lõ nả súng cái đùng nằm thẳng cẳng! Thế mới biết phục vụ cho nghệ thuật chẳng phải đơn giản gì. Tài tử phục vụ cho nghệ thuật, Nệ Nan phục vụ cho Tài tử, bà bún riêu mở hàng mỗi ngày khi gà chưa gáy sáng để phục vụ cho những cái dạ dày vui sống đang trả nốt nợ đời. Rõ là cái vòng lẩn quân!

Từ trên ban công nhà tôi nhìn xuống. Bên cạnh bà bún riêu ngào ngạt mùi mắm tôm là chị hàng xôi chè hoa ngâu, hoa cúc. Cô hàng bún chả mỡ cháy, hành phi lừng lụng ngồi đầu lưng với ông hàng phở thơm

ngậy nước béo, hành trần. Cái góc sinh hoạt râm rộ ấy lúc nào cũng ninh ních những người. Người đứng, người ngồi nhai gắp xì xụp bên những chiếc bàn gỗ thấp lè tè, những đôi đũa vung lên hạ xuống chập chờn trong nắng sớm như những cánh hoa Ngọc Lan nở bung sau một cơn mưa rào trong đêm.

Tôi nhìn mãi quen mắt phàm nên khi nghe nó lảng mạn ví von như thế mà phát phì cười, mấy cọng bún nuốt dờ chạy ngược cả lên đầu. Quay lại nhìn bộ mặt hây hây hồng, đôi môi đỏ mọng vì tô bún ốc bỏ ớt quá tay. Nghĩ thôi, cứ để nó mơ mộng như thế mà hay hơn để còn thi hứng viết vài bài thơ kiếm chút tiền còm nhuận bút rồi rủ nhau đi ăn quà vặt. Và cả thơ, cả nắng, cả trăng thu . . . cũng sẽ rơi tòm vào cái nồi bún ốc vàng mỡ dưới sân kia. Năm nay mới mười tám vội vàng gì mà suy tư chuyện đời trần trụi cho nó già người.

Hôm ấy nó mặc cái áo màu xanh lá mạ. Nó mê màu xanh và bất cứ cái gì liên quan đến chữ xanh. Đi ngang qua cái nương hồ nồng mùi rác thấy con chuồn chuồn kim cánh biếc bay chập chờn cũng đủ làm cho nó ngẩn người nhìn theo. Xe đồ cá hộp hồng máy nằm bẹp bên đường giữa trưa nắng đỏ, ai muốn nhần nhó mặc kệ, nó vẫn thần nhiên lang thang hai bên bờ hái cỏ gà gần đây gió. Qua cửa bệnh viện nhi đồng, người ta nỉ non tưng thiếu gạo bán hai hộp sữa bò. Chiều đến, lớp keo bung ra bùn tràn đầy túi xách nó cười tằm tặc khen người ta tài quá, khéo lừa! Mẹ nó than thở, ngơ ngơ thế này làm sao lo được cho chồng, cho con sau này hờ con gái! Bà sấm hương hoa dúi vào tay bảo đi lễ gieo quẻ tình duyên. Trời mùa Xuân se se lạnh, hoa Đào nở rộ bên đường, sắc hồng rực rỡ như đôi má của những cô gái xuân thì. Hai đứa đeo nhau vào đền Thánh Mẫu. Đường ngoài ô trải nhựa xe máy cuốn bụi mù trời. Khăn quần ngang mặt che bớt lớp bụi trần gian tỏa ra từ những ống bô xe nhà khói đen xì. Đến nơi tóc tai dựng ngược, nhe răng cười với nhau, khen hàng bún ốc đầu tiên ngoài

công đông khách, chắc ngon! Trong đèn khói hương nghi ngút, đông như nêm. Người đứng sau thành kính vái mông người đứng trước. Mẫu ngồi trên tòa cao quá có nhìn thấy được tấm lòng con người nhấp nhô trên từng xấp vàng mã, tiền âm phủ, tiền dương gian . . . Người ta thành khẩn đốt những tờ giấy lộn xanh, đồ in hình mặt người đã chết để mong Mẫu gửi lại họ những tờ giấy bạc giá trị thật có đóng dấu Ngân hàng quốc gia. Người ta đặt hoa lá đầy trên tam tòa Thánh Mẫu cầu khẩn tình duyên ngang trái, tơ lòng lộn ngổn. Người khẩn kẻ đi trở về, kẻ khẩn người về hãy đi đi cho khuất mắt. Bàn thờ Mẫu mù mịt khói hương gửi gắm bao nhiêu mơ ước thế gian. Ban phát lộc thánh cho bằng hết nguyện ước của những con người quanh đây thì Mẫu cũng lả cả người, chẳng còn dư phần đến phiên lũ nhãi ranh chúng tôi. Tôi lại có bệnh suyễn không chịu được mùi nhang khói, kéo tay nó ra ngoài cửa cho thoáng. Ông thầy bói mặc áo the đen, hàm răng ám khói thuốc lào, ngồi trên chiếu gieo quẻ nhân duyên. Thả đồng tiền kềm xoay tít, tiền múa Chúa cười. Thầy sờ đồng tiền, ồm ờ phán: “Số cô có mẹ có cha, mẹ cô đàn bà cha cô đàn ông”. Nó đứng phắt dậy nhặt tờ giấy bạc đặt trong đĩa dúi vào tay thằng bé hát rong, rồi kéo tôi đi thẳng ra cổng.

Về đến thành phố, nắng chiều buông nhạt dần cuối ngõ. Tài tử đã thắng bộ lạng o hi hục dắt chiếc xe Dream chở đầy ước mơ cho nền nghệ thuật nước nhà để đi nghiên cứu thực tế. Nặng Nan ngoan ngoan ở nhà làm vợ hiền phụ mẹ bán bún riêu, tới đến cúng sao chờ ngày chồng lãnh giải Oscar. Hai đứa xà vào hàng bún, húp riêu xì xụp bảo nhau, không đâu ngon hơn ngõ nhà mình! Ông anh họ cạnh nhà, tóc rử trán rả xe ngang qua hàng để đuôi mắt lướt rượt lên chiếc áo màu xanh lá mạ.

Chiều 23 Tết. Mẹ loay hoay chiên cá chép ngoài sân để cúng ông Táo. Chờ mẹ xoay lưng tôi móc con mắt cá bỏ tọt vào miệng. Vị thơm thơm bùi bùi tan ra trong miệng. Nhần hết vị ngọt còn cái hột khô

cứng tôi phun ra đầu con mèo đang đứng châu chực, giương mắt nhìn tôi kêu meo meo. Thằng em đi ngang qua lầu bầu: “Đã man! Có mỗi con mắt để nhìn đường đi thì bà xơi mắt!”. Trời trở gió, mưa phùn bay lất phất trên cành đào bên thềm. Cánh hoa mong manh nằm chụm bên nhau, nụ non phơn phớt. Hoa lá lấm tấm mưa xuân vương vấn tiếc nuối cho một buổi chiều của những ngày cuối năm. Nó phóng xe tới cửa, chiếc áo xanh ngắt chắn ngay lối vào, trên tay ve vẩy tờ báo Xuân, cười xoè hoan hi: “Có nhuận bút bài viết trang Tết rồi nhé. Đi ăn bún chả, tớ khao!”. Mẹ lắc đầu: “Góm con gái chúng mày ăn quả mỗ khoét như thế thì ai dám lấy!”. Tôi nheo mắt nhìn nó: “Thế mà ông anh bên nhà vừa nhắn với con rằng, nhìn cái miệng ai đó ăn hàng thô đã thấy yêu rồi!”. Mẹ hoan hi: “Ừ, đi nhanh nhanh rồi ra đầu ngõ mua cho mẹ xấp vàng mã chiều nay mẹ đốt cúng ông Công”. Bên nhà, ông anh họ đã ôm cây đàn gảy phùng phùng vọng qua: “Trái tim ngục tù . . . anh yêu em, yêu em đến nghìn thu . . . u . . . u . . .” rên rỉ nã nẽ như muốn móc cả trái tim quăng qua cửa nhà tôi. Bỏ này giờ lo tia tót uốn nhánh cây mai của ông bạn quý đã cất công khiêng từ Saigon về biếu cũng phải lên tiếng: “Cái thằng đạo này hát nhạc nghe sến vãi.” Chỉ có Tài tử đang ngồi xia răng bên hàng bún của mẹ vợ gật gù phán: “Giọng có tầm cỡ chứ chẳng chơi đâu. Để anh giới thiệu vào lò luyện vài tháng là thành ca sĩ ngay, con gái có mà chết mệt!”

Nhưng ông anh đẹp trai, con nhà giàu, học giỏi của tôi chẳng chờ đến ngày làm ca sĩ nổi tiếng để cho con gái chết mệt. Đến tối, anh qua nhà ngồi hóa vàng với tôi ở sau bếp khói bay mù mịt, thấy con cá chép giấy và cái nón ông Công vào đóng lửa anh nghiêm trang: “Cô gắng giúp anh nhé, chợ hoa cả năm chỉ có một lần.” Tôi nhờ anh đi lấy gạo nước đổ vào mớ tro giấy vừa đốt mà bụng thắc thòm, ăn nói với nó làm sao đây chả lẽ: “Này đặng ấy, đi chợ hoa với anh tớ nhé. Cả năm chỉ có một lần!”

Tôi đã nói đúng một câu như vậy với nó

vào ngày hôm sau khi hai đũa ngòi cắt rẽ kiệu. Nó ngòi duỗi chân nheo mắt: “Ừ, đi thì đi, 28 Tết nhé! Tớ cũng cần mua bó hoa về cắm bàn. Ngày Tết người đông như hội, bảo anh ấy đi xe đạp cho dễ dắt.” Tôi ngó người ra nhìn nó ngạc nhiên. Cây cỏ thụ xanh lè nổi tiếng “khó cura” của trường tôi sao hôm nay lại dễ đỡ thế nhỉ. Nó lừ mắt: “Nhìn gì. Cắt hết mớ kiệu này mới tha cho về.” rồi đi xuống bếp. Nhìn tướng đi ngoe nguẩy của nó tôi nghĩ cũng ra dáng bà cai cho “trái tim ngục tù” của ông anh tôi lắm!

Chiều qua trời trở gió. Mẹ than thở gió nồm làm mẹ đau lưng. Thằng em nịnh nọt: “Mẹ đẻ con đấm lưng cho. Êm hơn máy!” Mẹ hoan hỉ, viết xuống giấy. Mẹ đặt giò chả tiệm Phú Hương rồi nhé. Bánh chưng năm nay đặt của bà hàng bún trước nhà cho tiện. Ăn không bao nhiêu nhưng cũng phải có để cúng cho đẹp. Bố nhớ ghé qua hàng Đào mua thêm hai chậu cúc đặt góc nhà! Tết nhất phải có chậu cúc vàng mới đủ hương vị. À, còn thêm bánh pháo. Thằng em này giờ chỉ chờ có thế. Mẹ mua thêm mấy dây pháo Thăng Thiên, pháo xịn nổ dòn phải biết. Mẹ gặt yêu. Rồi cho cậu tha hồ đốt xả đầy nhà cho mẹ quét đầy à! Con gái ngày mai theo mẹ đi chợ nhé! Tôi đang ngòi dán mắt vào chương trình văn nghệ mùa xuân, có những cô gái tóc bỏ đuôi gà, váy xòai xanh đỏ, mặc độc cái áo yếm hở lưng. Mẹ nhìn nhăn mặt, ngày xưa mà mặc thế thì có chết với các cụ. Ừ nhỉ, hôm nay hăm tám rồi, anh đi chợ hoa có dặn anh mua cho mẹ chục Huệ chung bàn thờ không? Vừa nhắc đến thì nó đã lao vào nhà như con sóc, mặt mũi hớn hờ, hai tay ôm đầy những hoa là hoa. Miệng liếng thoảng: “Con chọn chục Huệ đẹp nhất làng Ngọc Hà về cho u đấy nhé. Chen qua bao nhiêu người là người mà không gây cảnh nào.” Thằng em khịt khịt mũi: “Đi xe đạp một mình đến Ngọc Hà cũng bỏ hơi tai rồi còn đèo bông thêm nửa tạ gạo ở đằng sau thì chỉ có chết ông anh tôi. Sao bà ác thế!” Cuối cùng thì ông anh tôi cũng dắt xe vào nhà, hai vai xuội lơ, mặt mũi phờ phạc như người vừa chạy ma-ra-tông xong. Thằng

em nằm trên phản vắt chân ghêu ngoao: “Chí lớn trong thiên hạ . . . không đây . . . không đưng đây đôi mắt mỹ nhân.”

Tôi 29 Tết. Cô Nệ Nan đem ra sân một cái nồi cao, đặt trên những cục đá to xếp chắc chắn lên nhau làm thành bếp. Cô xếp bánh tưng lớp vào nồi đổ đầy nước, nấu lửa. Đêm cuối năm trời lạnh lạnh, hàng xóm mặc áo bông, trùm khăn kéo nhau ra ngồi sưởi ấm bên bếp lửa tí tách văn chuyện ngày xưa. Đã qua năm mới đầu mà có những chuyện cảm thấy dường như xưa lắm rồi. Gió lao xao trên vòm cây hoa sữa đã tàn mùi hương. Ông anh qua một ngày dưỡng sức sau trận Ngọc Hà tối nay vừa lấy lại được khí thế ôm đàn ngồi trên ban công nhà thờ than nã nê: “Loài cỏ cây man rợ . . . loài ma quái ngu si . . . ta yêu em lắm rồi Bây giờ đường nào đi . . .” Đường tình vạn nẻo. Đường đời muôn ngã. Con đường đến chợ hoa hàng Đào ngắn hơn bao lần đường đến Ngọc Hà sao nó không đi. Nó dùng con đường đầy mùi khói xe, xe cộ đông đúc, người chen người qua bao nhiêu cái ngã tư, vượt bao nhiêu đèn đỏ, leo dốc quanh co để đo đường tình anh tôi. Cũng có một con đường ngập hương hoa sữa trong thành phố mà tôi hay đi qua. Vào một buổi chiều cuối Thu có người con trai hái những cánh hoa li ti màu xanh nhạt ấy gắn lên tóc tôi. Tôi nhắm mắt ngất ngây trong mùi hương nồng nàn. Về đến nhà vẫn còn thấy bông bông say mướt Con đường đó gần lắm mà sao bây giờ tôi ngại ngần không dám đi qua.

Xé tờ lịch trên tường tôi bước ra sân ngược nhìn lên bầu trời, những đám mây giăng trong lòng đêm tĩnh mịch lừng lờ trôi. Chỉ còn một ngày nữa tôi sẽ bước qua tuổi mười chín. Có một mùa Xuân mới rất tinh khôi đang đón chờ trước ngõ...

Nguyễn Tú My